

**СКЛАДОВІ СТАЛОЇ ДИНАМІКИ ФОРМУВАННЯ
ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ УКРАЇНСЬКОГО
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИКА**

Гладченко Л.І., Ясинюк Т.І.

В статті розглянуто досвід сільськогосподарського підприємства, яке має позитивний досвід щодо формування сталих фінансових результатів. Розроблена програма заходів по досягненню позитивного фінансового результату діяльності сільськогосподарського виробника: перший – створення матеріально-технічної бази для своєї економічної безпеки, тобто розширення ємностей для зберігання врожаю; другий – активізувати свої позиції на біржі і закріпити статус потужного і незалежного товаровиробника. Показано, що дані рекомендації мають значення не тільки для конкретного суб'єкта дослідження, але й для всі фермерських господарств.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Позитивний фінансовий результат, тобто прибуток є недосяжною мрією майже для всіх (87,4 % збиткових) сільськогосподарських підприємств української економіки [4]. Тому вивчення передумов, причин і факторів формування позитивних результатів господарської діяльності залишається актуальним напрямком дослідження і пошуку конкретних заходів. Гадаємо, що потрібна відповідь на питання щодо першочергових складових стратегії динамічного розвитку сільськогосподарського товаровиробника: від малого фермера до крупного фермерського господарства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Огляд періодичної літератури та інших джерел інформації показав, що дослідженню причин збитковості сільського господарства майже не приділяється уваги, а тим більш відсутні конкретні рекомендації та програми заходів щодо їх ліквідації.

Постановка завдання. На сьогоднішній день, як показують результати розвитку та ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств України, аграрному сектору держави не вистачає акумулювання фінансових коштів на просування проектів та програм з розвитку сільського господарства України. Адже, на теперішньому етапі розвитку сільського господарства України, фермерам важко виживати, а тим більш розвиватись, лише за власні кошти. Розробка програми заходів по досягненню позитивного фінансового результату у діяльності конкретного сільськогосподарського виробника. Для

досягнення стратегічних цілей треба окреслити складові механізму формування фінансового результату та піддати їх вивченню.

Основні результати дослідження. Позитивні фінансові результати формуються завдяки обсягам реалізації продукції та співвідношенню між цінами та собівартістю продукції. При цьому також загальновідомо, що будь яке сільськогосподарське підприємство може реалізовувати продукцію власного виробництва посередникам (трейдерам) та через установи бірж [2]. Відомо, що на сьогоднішній день в Україні функціонують такі біржі, як Чорноморська товарна біржа агропромислового комплексу, ТБ «Київська агропромислова біржа», ТБ «Донбас» та Українська універсальна біржа.

Підприємство що досліджується, а саме СВК «Прогрес» намагається здійснювати реалізацію власної продукції, не використовуючи послуги трейдерів, а через біржовий механізм ТБ «Київської аграрної біржі». Це продиктовано в першу чергу більш сприятливими цінами на продукцію реалізації, ніж які пропонують трейдери.

Динаміка цін за останній маркетинговий рік на всі види сільськогосподарської продукції за даними Української універсальної біржі [3] подані в таблиці 1.

Інформація таблиці яскраво показує, що ціни змінюються щомісячно, хоча насправді незначні коливання в ціні можна спостерігати майже щодня. Значна зміна відчувається вже при співвідношенні цін на кінець грудня і на початок травня, тобто на початок нового сільськогосподарського року (на початок весняно-польових робіт).

Більш детально вибірка між рівнем цін на початок і кінець маркетингового року показана у наступній таблиці 2.

Приріст цін на продукцію, яку треба реалізувати СВК «Прогрес» досягає у квітні порівняно з січнем до 10%, при середньозваженому рівні значення приросту ціни більш ніж 4,55%. Показники динаміки цін у таблиці 2 наглядно показують, що ціна збільшується у квітні не тільки на зерно, а й на добрива, тому що воно потрібно для проведення весняно-польових робіт.

Остаточним висновком за інформацією таблиці 2 про динаміку біржові ціни Української універсальної біржі є пропозиція, що сільськогосподарським підприємствам, в т.ч. й СВК «Прогрес», що аналізується, слід купувати все до січня, а продавати весною, не раніше березня, в т.ч. й залишки добрив.

Таким чином, СВК «Прогрес», як і будь-яке сільськогосподарське підприємство повинно стати справжнім гравцем на біржі. Безумовно, щоб бути повноцінним гравцем на біржі та не користуватися послугами трейдерів підприємство повинно мати потужну систему елеваторно-складського господарства, щоб зберігати врожай хоча б до трьох років.

Таблиця 1.

Динаміка цін за 2011-2012 маркетингові роки

Об'єкт цінового регулювання	Ціни, грн.					
	грудень	січень	березень	квітень	вересень	листопад
Пшениця м`яка 1 класу групи А	1810,52	1810,52	1920,54	1920,54	1810,52	1810,52
Пшениця м`яка 2 класу групи А	1791,91	1854,17	1954,1	1954,1	1854,17	1951,26
Пшениця м`яка 3 класу групи А	1682,98	1745,15	1805,5	1805,5	1745,15	1850,3
Пшениця м`яка 4 класу групи Б	1611,92	1674,52	1710,35	1710,35	1674,52	1674,52
Пшениця м`яка 5 класу групи Б	1465,35	1465,35	1500,19	1500,19	1460,2	1460,2
Пшениця м`яка 6 класу	1425,6	1425,6	1450,69	1450,69	1450,69	1450,69
Жито 1 класу	1725,22	1800,12	1856,22	1856,22	1804,78	1804,78
Жито 2 класу	1643,6	1706,52	1766,84	1766,84	1585,71	1585,71
Жито 3 класу	1565,11	1628,27	1678,36	1678,36	1500,28	1500,28
Ячмінь 1 класу	1728,89	1728,89	1780,9	1780,9	1728,89	1728,89
Ячмінь 2 класу	1183,62	1183,62	1245,2	1245,2	1183,62	1183,62
Ячмінь 3 класу	1149,47	1149,47	1180,7	1180,7	1149,47	1149,47
Кукурудза 3 класу	1503,57	1503,57	1620,47	1620,47	1400,88	1400,88
Гречка 2 класу	6750,79	6750,79	6820,36	6820,36	6750,79	6750,79
Горox 1 класу	2948,85	2948,85	3152,5	3152,5	2948,85	2948,85
Просо 1 класу	2750,94	2750,94	2840,46	2840,46	2750,94	2750,94
Просо 2 класу	-	-	2550,55	2550,55	2500,95	2500,95
Овес 1 класу	2640,38	2640,38	2730,83	2730,83	2640,38	2640,38
Овес 2 класу	2410,45	2410,45	2520,25	2520,25	2410,45	2410,45
Масло селянське солодко вершкове 72,5%	53501,13	53501,13	53602,58	53602,58	37006,16	37006,2
Молоко сухе знежирене	-	-	-	25700,52	23313,25	23205,5
Цукор-пісок	7780,37	7780,37	7870,42	7870,42	7780,37	7780,37
Аміачна селітра	1979,99	1979,99	2132,79	2132,79	1979,99	1979,99
Борошно пшеничне в/ гат.	-	-	2810,0	2810,0	2707,52	2700,15
Борошно пшеничне 1 гат.	-	-	2614,59	2614,59	2532,77	2540,9
Борошно житнє	-	-	2350,0	2350,0	2300,0	2300,0
Висівки пшеничні	660,36	660,36	680,6	680,6	660,37	660,37
Висівки житні	530,29	530,29	570,31	570,31	530,29	530,29

Таблиця 2.

Показники динаміки цін сільськогосподарського року

Об'єкт цінового регулювання	Ціни, грн./т		Індекс	Відхилення	
	січень	квітень		Абс., +/-	Відн., %
Пшениця м'яка 1 класу групи А	1810,52	1920,54	1,061	+110,02	6,08
Пшениця м'яка 2 класу групи А	1854,17	1954,1	1,054	+99,93	5,39
Пшениця м'яка 3 класу групи А	1745,15	1805,5	1,034	+60,35	3,46
Пшениця м'яка 4 класу групи Б	1674,52	1710,35	1,021	+35,83	2,14
Пшениця м'яка 5 класу групи Б	1465,35	1500,19	1,024	+34,84	2,38
Пшениця м'яка 6 класу	1425,6	1450,69	1,018	+25,09	1,76
Жито 1 класу	1800,12	1856,22	1,031	+56,1	3,12
Жито 2 класу	1706,52	1766,84	1,035	+60,32	3,53
Жито 3 класу	1628,27	1678,36	1,031	+50,09	3,08
Ячмінь 1 класу	1728,89	1780,9	1,03	+52,01	3,01
Ячмінь 2 класу	1183,62	1245,2	1,052	+61,58	5,2
Ячмінь 3 класу	1149,47	1180,7	1,027	+31,23	2,72
Кукурудза 3 класу	1503,57	1620,47	1,077	+116,9	7,77
Гречка 2 класу	6750,79	6820,36	1,01	+69,57	10,3
Горох 1 класу	2948,85	3152,5	1,07	+203,65	6,9
Просо 1 класу	2750,94	2840,46	1,032	+89,52	3,25
Просо 2 класу	-	2550,55	-	-	-
Овес 1 класу	2640,38	2730,83	1,034	+90,45	3,42
Овес 2 класу	2410,45	2520,25	1,045	+109,8	4,55
Масло селянське солодко вершкове 72,5%	53501,13	53602,58	1,002	+101,45	0,19
Молоко сухе знежирене	-	25700,52	-	-	-
Цукор-пісок	7780,37	7870,42	1,011	+90,05	1,16
Аміачна селітра	1979,99	2132,79	1,077	+152,8	7,71
Борошно шен. вищ. гат.	-	2810,0	-	-	-
Борошно пшен. 1 гат.	-	2614,59	-	-	-
Борошно житнє	-	2350,0	-	-	-
Висівки пшеничні	660,36	680,6	1,031	+20,24	3,06
Висівки житні	530,29	570,31	1,075	+40,02	7,55

Підприємство, що аналізується в даній роботі, а саме СВК «Прогрес», має всі шанси стати непоганим гравцем на біржі, адже має потужне елеваторно-складське господарство.

Завдяки постійній злагодженій роботі означеного підприємства в напрямку нарощування власних потужностей спостерігається збільшення об'єму основних фондів із року в рік. Так, у 2011 році оборотні фонди склали 9294,5 тис. грн., що на 67,3% більше, ніж у 2009 році. У розрізі основних засобів також спостерігається позитивна динаміка та переструктуризація груп. Більш детально структура основних засобів по середньорічному значенню показана у таблиці 3.

Таблиця 3.

Структура основних засобів по середньорічному значенню

Групи основних засобів	Індекс				
	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2011/ 2010 рр.	2011/ 2009 рр.
	Первісна вартість, тис. грн.	Первісна вартість, тис. грн.	Первісна вартість, тис. грн..	Первісна вартість, тис. грн..	Первісна вартість, тис. грн..
Будинки, споруди та передавальні пристрої	4299,5	6835,5	7558,0	1,106	1,758
Машини та обладнання	5000,0	6410,5	8807,0	1,374	1,761
Транспортні засоби	372,5	515,5	593,0	1,15	1,592
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	18,0	26,0	26,0	1,0	1,444
Інші основні засоби	3025,0	3025,0	3025,0	1,0	1,0
Разом	12715,0	16812,5	20009,0	1,19	1,574

Стосовно формату таблиці 3 треба підкреслити, що вартість елеваторів та всіх ємностей для зберігання врожаю відображається в категорії «будинки, споруди та передавальні пристрої». За інформацією таблиці 3 спостерігається постійний щорічний зріст вартості основних засобів. Диференційне дослідження динаміки основних засобів за їх категоріями показує, що індекс вартості «будинків, споруд та передавальних пристроїв» ($I = 1,761$) випереджає середньозважений індекс по всім основним засобам ($I = 1,574$). При індексі зросту вартості означеної категорії «машини, споруди та передавальні пристрої» ($I =$

1,761) в 2011 році у порівнянні з 2009 роком питома вага даної категорії знаходиться у межах інтервалу 42,7% – 38,94%. Це дає можливість характеризувати структуру основних засобів сільськогосподарського підприємства СВК «Прогрес» прогресивною, а деякий спад питомої ваги відбувся лише через збільшення нововведених ємностей елеваторів. Стала динаміка збільшення потужностей сільськогосподарського підприємства СВК «Прогрес» також характеризується індексом зросту вартості категорії «машини та обладнання». Керівництво СВК «Прогрес» і далі має намір із року в рік збільшувати валовий збір зерна для його подальшої реалізації саме у той час, коли на нього буде найбільший попит, тобто у березні-квітні (див. табл. 1 та 2). Для цих цілей їм необхідно мати ємні елеватори для зберігання зерна, при чому кількість яких буде пропорційно якісно збільшуватися зростанню врожайності.

Саме тому робота по нарощуванню ємностей не повинна зупинятися, адже виручка від реалізації повинна формуватися не лише за рахунок індексу цін, а й за рахунок валового збору зерна – врожайності (інтенсивного землеробства) [1]. Отже, стратегія керівництва підприємства має право на подальше існування і розвиток в цьому напрямку.

Про прогресивну тенденцію розвитку економіки та політики об'єкта дослідження свідчить також і структура витрат. Хоча за інформацією форми № 1-підприємство найбільшу питому вагу займають матеріальні витрати (середнє значення - 47,05%), то все рівно треба констатувати про прогресивну динаміку технічного переозброєння, яка ілюструється динамікою місця, значення і ролі амортизаційних відрахувань у загальній сумі витрат. Так, питома вага амортизаційних відрахувань із року в рік збільшується: 2009 рік – 5,26%, 2010 рік – 5,58%, 2011 рік – 6,23%.

Таким чином, переструктуризація витрат є наслідком прогресивної, сучасної та динамічної науково-технічної політики підприємства сільськогосподарської сфери СВК «Прогрес».

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підвищення врожайності і валових зборів може стати ефективною складовою сталої динаміки формування фінансових результатів. Однак це може статись лише тоді, коли сільськогосподарське підприємство зможе продавати зерно тоді, коли захоче товаровиробник.

Без достатніх ємностей для зберігання врожаю весь економічний ефект і фінансовий результат у вигляді диференційної ренти, яку приносить застосування інтенсивних технологій, буде доставатися не безпосередньому товаровиробнику – фермеру, – а трейдерам.

Тому можна стверджувати, що дані рекомендації мають значення не тільки для конкретного суб'єкта дослідження, але й для всіх фермерських господарств. Кожне підприємство сільськогосподарської сфери повинно

стати справжнім гравцем на біржі. Що ж стосується дрібних сільськогосподарських виробників – фермерів, то їм необхідно створювати колективні елеваторні господарства для того, щоб забезпечити свою економічну безпеку від трейдерів.

Для здійснення проекту з обладнання ємностей для зберігання продукції реальною передумовою може стати меморандум про створення Китайсько-Українського фонду інвестування в міжнародні проекти співробітництва. Означений фонд планує залучити в розвиток сільського господарства України 6 млрд. дол., з яких близько 600 млн. дол. Вже у 2013 році.

Література:

1. Пуцентейло П. Р. Ефективність виробництва в підприємницьких структурах / П.Р. Пуцентейло //Економіка АПК. – 2005. – № 6. – с. 51-57
2. Савицкая Г.В. Методика комплексного анализа хозяйственной деятельности: Краткий курс. – 3-е изд., испр. – М.: ИНФРА-М, 2006г.– 320 с.
3. Інформація та аналітичні дані Української універсальної біржі. – інтернет-ресурс: <http://uub.com.ua/>
4. Міністерство фінансів України. – інтернет-ресурс: <http://www.me.gov.ua>

Abstracts

Gladchenko L. I., Yasinyuk T. I.

Components of stabile dynamics of the financial results Ukrainian agricultural producer

We have showed the experience of one farm, which has a positive experience in building sustainable financial results. We have developed a program of measures to achieve a positive financial result of agricultural manufacturer: the first - creation the material and technical base for own economic security, that is, expansion capacity for storage of crops; the second - to intensify its position on the exchange and secure the status of a powerful and independent producer. It is shown that these recommendations are not only for a particular research subject, but also for all farms.